

Maximas traģēdijas parlamentārās izmeklēšanas

PROCESA KARTE

LRA deputāta, Maximas traģēdijas parlamentārās izmeklēšanas

komisijas locekļa Artusa Kaimiņa ieteikumi

2014. gada 23. novembrī

Šajā dokumentā sniegtā publiski pieejamā informācija sniedz skaidrojumus par Maximas traģēdijas parlamentārās izmeklēšanas iespējamo darbības modeli. Tai ir ieteikuma raksturs, kuru autors vēlas darīt zināmu sabiedrībai, Saeimas deputātiem un komisijas locekļiem ar mērķi sekmēt atklātu, aptverošu un cieņpilnu izmeklēšanas procesu. Deputāts Artuss Kaimiņš tic, ka tikai šāds process novedīs pie sabiedrībai saprotama rezultāta un nepieciešamajām izmaiņām likumdošanā un normatīvajos aktos. Deputāts Kaimiņš ar šī dokumenta publiskošanu vēlas vārsties pie komisijas deputātiem ar lūgumu līdzīgā veidā komunicēt ar sabiedrību, ja viņiem ir atšķirīgs komisijas iespējamā darbības modeļa redzējums. Deputāts Kaimiņš tic, ka sabiedrībai ir jāizprot gan komisijas darbības veidošanās process, gan arī tās darbības pamatprincipi.

Izmeklēšanas komisijas mērķis: panākt izmaiņas likumdošanā, lai novārstu līdzīgu traģēdiju iespēju nākotnē.

Komisija saprot, ka Maximas traģēdija acīmredzami demonstrē trūkumus likumdošanā attiecībā uz būvniecības procesu regulāciju, glābšanas darbiem un traģēdijas izmeklēšanu. Šie trūkumi ir jāsaprot un jānovārst.

Zolitūdes parlamentārās izmeklēšanas komisija veiks izpēti un ziņos sabiedrībai par notikumiem, kas saistās ar Zolitūdes traģēdiju, glābšanas procesiem un traģēdijas izmeklēšanu.

Komisija sniegs rekomendācijas par likumdošanas izmaiņām, kas palīdzēs novārst līdzīgus notikumus nākotnē. Tā nevārtēs un nelems par konkrētu personu vai organizāciju atbildību likuma priekšā.

Komisija pētīs notikumus un tos regulējošo likumdošanas vidi – valsts un pašvaldību normatīvos aktus, noteikumus, procesus, likumdošanas piemērošanas kārtību, tās īstenošanas mehānismus, utt.

Komisija vārtēs trīs atsevišķas jomas, pieaicinot nozaru speciālistus:

“Traģēdija”	notikumi, kas noveda pie Maximas traģēdijas;
“Glābšana”	iesaistīto pušu reakcija un rīcība pēc traģēdijas;
“Izmeklēšana”	izmeklēšanas procesi un to lietderība.

Izmeklēšanas komisijas darbības plānošanas principi:

atklātība;

izmeklēšanas pilnīgums un visaptverošs raksturs;

cieņa pret bojāgājušajiem, cietušajiem un to tuviniekiem;

konfidencialitāte attiecībā uz kriminālizmeklēšanas materiāliem;

labākās pasaules prakses izmantošana .

Problēmas apraksts un principu pielietojuma skaidrojums:

Atklātība.

Cietušie un to tuvinieki, nozares profesionāļi veselu gadu ir aicināti un piedalījušies dažādās slēgtās analīzes un faktu skaidrošanas komisijās Ministru kabinetā un nozaru ministrijās. Diemžēl sabiedrībai par šo procesu trūkst informācijas. Tas ir novedis pie postošām sekām. Pirmkārt, sabiedrības uzticēšanās izmeklēšanas procesiem ir katastrofāli zema. Otrkārt, šāda slēpta informācija nav novedusi pie sabiedrībā saprastas un atzinīgi vērtētas rīcības likumdošanas izmaiņu rosināšanā. Treškārt, iesaistītās puses – cietušie un to tuvinieki, kā arī nozares eksperti – ir noguruši no neauglīgām sarunām.

Atklātība par komisijas darbības procesu un tajā izmantoto informāciju ir vienīgais veids, kā (1) atgūt sabiedrības uzticēšanos; (2) veidot saprotamas un vajadzīgas likumdošanas izmaiņas; (3) dot pārliecību cietušajiem un to tuviniekiem, kā arī nozares ekspertiem, ka parlamentārās izmeklēšanas process pēc būtības atšķirsies no iepriekšējām konsultācijām.

Izmeklēšanas pilnīgums un visaptverošs raksturs.

Pirmkārt, informācijas slepenība ļauj amatpersonām būt selektīvām, izvēloties jautājumus, par kuriem pieņemt lēmumus un kurus noklusēt. Līdz ar to likumdošanas pārmaiņu dienaskārtību nenosaka profesionāļi vai cietušie un to tuvinieki. Likumdošanas veidošanas prioritātes nosaka politiskie apsvērumi. Tā pirms vēlēšanām tika noklusēts valdošās koalīcijas politiķiem neērtais Zolitūdes jautājums. Otrkārt, pieejamā informācija par Zolitūdes traģēdiju un nepieciešamajām likumdošanas izmaiņām ir sadrumstalota starp dažādām iesaistītām iestādēm. Jēgpilna rīcība, mainot likumdošanu, nav iespējama, ja būtiskā informācija nav vienkopus apkopota. Par šādu vietu jāklūst parlamentārās izmeklēšanas komisijai, jo Saeima pieņems lēmumus par nepieciešamajām izmaiņām likumdošanā.

Izmeklēšanas atklātums un pilnīgums ir nepieciešams, lai mazinātu valdošās koalīcijas politiķu iespējas manipulēt ar informāciju savās interesēs. Informācijas apkopošana parlamentārās izmeklēšanas laikā ir būtiska, lai noteiktu kopējo saistošās informācijas apjomu. Tas dos attaisnojumu pieņemtajiem lēmumiem, kā arī novērsīs iespēju traucēt izmeklēšanu, piepildot publisko telpu ar nesaistītu PR informāciju.

Cieņa pret bojāgājušajiem, cietušajiem un tuviniekiem.

Cietušie un to tuvinieki bieži ir vīlušies par Zolitūdes seku izmeklēšanu, analīzi un piedāvātajām izmaiņām būvniecības procesu regulēšanā. Ne bez nožēlas daudzi uzskata, ka Zolitūdes notikumi tiek izmantoti kā līdzeklis politisko attiecību kārtošanai.

Cieņpilnas vides veidošanai ir nepieciešama izmeklēšanas atklātība un pilnīgums, kā arī nozares profesionāļu un ar politisko vidi tieši nesaistītu cilvēku iesaistīšana parlamentārās izmeklēšanas norisēs un saziņā ar sabiedrību. Lai izrādītu cieņu pret cietušajiem un tuviniekiem, politiķi nedrīkst vadīt sēdes, kurās notiek liecību sniegšana, kā arī cietušo un nozaru profesionāļu uzklauššana.

Konfidencialitāte attiecībā uz kriminālizmeklēšanas materiāliem.

Atsevišķi eksperti un parlamentārieši, gan nepaužot argumentētus apsvērumus, uzskata, ka plaša parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbības publicitāte var negatīvi ietekmēt kriminālizmeklēšanas procesu.

Nepieciešams noskaidrot ar izmeklētājiem, apsūdzēto pārstāvjiem, cietušajiem un medijiem to informācijas apjomu, kas uzskatāms par konfidenciālu, attiecībā uz kriminālprocesā iesaistītajām pusēm. Tomēr jāatceras, ka likumdošana netiek rakstīta atsevišķām personām. Noskaidrojot konfidencialitātes ierobežojumus, parlamentārās izmeklēšanas komisija, neatkarīgi no kriminālprocesā iesaistītajām personām, var izmeklēt likumdošanas un normatīvo vidi, kas noveda pie traģēdijas, kā arī likumdošanas un normatīvo vidi saistībā ar glābšanas darbiem un traģēdijas izmeklēšanu.

Labākā pasaules prakse parlamentārās izmeklēšanas jomā ar būvniecību saistītās traģēdijās.

Autora piedāvājums ir balstīts uz Kanādas Ontārio provinces parlamentāro izmeklēšanu Algo Centre Mall sabrukšanas gadījumā. (Papildus informāciju meklēt www.elliottlakeinquiry.ca)

2012. gada 23. jūnijā *Elliot Lake* pilsētā *Ontario* provincē Kanādā sagrauva iepirkšanās *centra Algo Centre Mall* jumts. Bojā gāja 2 cilvēki un 20 tika ievainoti. Par šo traģēdiju Ontārio provinces valdība izsludināja gadu ilgu parlamentāro izmeklēšanu.

Kanādas notikumi ir analogiski notikumiem ar *Maximas* traģēdiju. Līdz ar to Ontārio valdības rīcība kalpo par labo praksi līdzīgās situācijās. Tā būtu jāizmanto arī Latvijā.

Izmeklēšanas komisijas darba process un laika grafiks:

2014. gada decembris

Parlamentārās komisijas locekļi definē komisijas darbības principus un darba plānu.

Komisija aicina iesaistītās puses rakstiskā formā iesniegt savas prasības un apsvērumus par informāciju, kas varētu traucēt traģēdijas kriminālizmeklēšanai. Komisija izsludina liecību uzklauššanu par parlamentārās izmeklēšanas procesu, konfidencialitāti un informācijas apriti parlamentārās izmeklēšanas laikā.

2015. gada janvāris

Parlamentārās izmeklēšanas komisija sasauca sēdi par parlamentārās izmeklēšanas procesu, konfidencialitāti un informācijas apriti parlamentārās izmeklēšanas laikā.

Komisija pieņem lēmumu un definē parlamentārās izmeklēšanas procesu, konfidencialitāti un informācijas apriti parlamentārās izmeklēšanas laikā.

2015. gada februāris

Parlamentārās izmeklēšanas komisija sastāda grafiku un uzrunā dalībniekus publiskai liecību uzklaušīšanai Saeimas namā. Iesaistītās puses tiek aicinātas rakstiskā veidā iesniegt savas prasības un apsvērumus par likumdošanas un normatīvās vides uzlabošanas jautājumiem. Cietušie tiek aicināti rakstiskā veidā iesniegt savas liecības par to, kā likumdošanas trūkumi un to izraisītā traģēdija ir ietekmējušas viņu dzīvi.

2015. gada marts

Saeimas namā reizi nedēļā notiek publiskas liecību uzklaušīšanas par traģēdiju un tās iemesliem. To ietvaros komisija organizē paneļdiskusijas par tēmām:

drošības uzlabošana sabiedriskās celtnēs /risku noteikšana projektēšanas, plānošanas, būvniecības un ekspluatācijas laikā/;

seku un atbildību likumiskā noteikšana projektēšanas, plānošanas, būvniecības un ekspluatācijas laikā;

informācijas aprite un starpinstitūciju sadarbības uzlabošana projektēšanas, būvniecības un uzraudzības procesā;

profesionālo organizāciju lomu definēšana profesionālās normatīvās vides izveidošanā un pakalpojumu sertifikācijā, tai skaitā būvniecības standartu veidošana un uzturēšana.

Komisija apkopo uzklaušīšanā un paneļdiskusijās izteiktās domas.

2015. gada aprīlis

Reizi nedēļā Saeimas namā notiek publiskas liecību uzklaušīšanas par glābšanas darbiem un ar to saistītās normatīvās vides vēlamajiem uzlabojumiem. To ietvaros komisija organizē paneļdiskusijas par tēmām:

ārkārtas situāciju procesu vadība, plānošana un koordinēšana;

cietušo atbalsta pasākumu vadība, plānošana un koordinēšana.

2015.gada maijs

Saeimā reizi nedēļā notiek publiskas liecību uzklaušanās par izmeklēšanas procesu un ar to saistītās normatīvās vides uzlabojumiem. To ietvaros komisija organizē paneldiskusijas par “Izmeklēšanas vadību, plānošanu un koordinēšanu”, “Informācijas apriti un starpinstitūciju sadarbības uzlabošanu.”

2015.jūnijs-septembris

Parlamentārās izmeklēšanas komisija apstrādā materiālus, veic analīzi un apkopo secinājumus.

2015.gada oktobris

Saeimā tiek iesniegti parlamentārās izmeklēšanas komisijas secinājumi, ieteikumi likumdošanas izmaiņām, kā arī liecinieku un iesaistīto pušu uzklaušanās materiāli.

2015.gada novembris

Parlamentārās komisijas locekļi skaidro cietušajiem, to piederīgajiem, profesionālajām organizācijām, sabiedrībai un Saeimai savus secinājumus un ieteikumus.

Jautājumi un atbildes par Maximas tragēdijas parlamentārās izmeklēšanas komisiju.

Ar ko parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbs ir unikāls un atšķiras no citām izmeklēšanas darbībām?

Parlamentārās izmeklēšanas komisija ir vienīgā, kas pēta likumdošanu un normatīvos aktus, kuru nepilnības izraisīja tragēdiju. Maximas tragēdija ir atklājusi būtiskus trūkumus normatīvajā regulējumā gan būvniecības, gan glābšanas, gan tragēdijas izmeklēšanas jomās. Komisijas mērķis ir saprast notikušo un tā cēloņus, kā arī izstrādāt rekomendācijas par likumdošanas izmaiņām, kuru mērķis ir novērst līdzīgus gadījumus nākotnē.

Tā atšķiras no kriminālizmeklēšanas, jo tā notiek esošās likumdošanas ietveros. Izmeklētājiem nav mandāta vērtēt likumdošanas vidi, kurā viņi paši strādā. To var izdarīt tikai parlamentārās izmeklēšanas komisija.

Līdz ar to parlamentārās komisijas darbs ir unikāls, jo neviens cits to nevar veikt.

Parlamentārā komisija, līdzībās izsakoties, „spriež tiesu” likumdošanai, kuras ietvaros varēja notikt tragēdija.

Kas ir Maximas tragēdijas parlamentārās izmeklēšanas komisija?

Komisiju izveido Saeima. Maksimas tragēdijas parlamentārās izmeklēšanas komisijas mandāts ir veikt izpēti un ziņot sabiedrībai par notikumiem, kas saistās ar Zolitūdes tragēdiju.

Komisija sniedz rekomendācijas, kas nākotnē palīdz novērst līdzīgu notikumu iespēju. Tā nevērtē un nelemj par konkrētu personu vai organizāciju atbildību par notikušo.

Vai parlamentārās komisijas darbs ir daļa no kriminālizmeklēšanas procesa?

Nē. Komisijas darbs ir neatkarīgs, bet valsts un pašvaldību iestādēm ir pienākums ar komisiju sadarboties.

Vai sabiedrībai būs iespēja vērot parlamentārās komisijas darbu?

Ja komisijas locekļi piekrītīs šajā dokumentā piedāvātajiem komisijas darba principiem, tad sabiedrībai šāda iespēja būs. Tas nozīmē, ka iesaistīto pušu un liecinieku uzklauššana, kā arī paneļdiskusijas tiks ierakstītas un publiski pieejamas.

Vai valdībai ir pienākums īstenot komisijas rekomendācijas?

Nē. Rekomendācijām ir ieteikuma raksturs un tās nav saistošas. Tomēr sabiedrības līdzdalība komisijas darbā nodrošina objektīvu situācijas analīzi un pamatotu likumdošanas pārmaiņu prasību.

Kā es varu palīdzēt nodrošināt to, ka komisijas darbs ir atklāts?

Lūdzu rakstiet uz info@saeima.lv, kā arī paudiet atbalstu deputātam Artusam Kaimiņam